HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קניגיא. לילת חיות בקצת ורומת. כל מיני לילה קרוי כן וכן בכמיעת מוזין (דף ס:) וכי מצה לכינו קניגי או בליסטרי היה: **כממשון זו.** וכי אתה יכול לעשות קניגיא עם לויתן. מכלל דעתידה [לקניגיא]: **העושו יגש חרבו.** בכתמות כתיב בחיוב. וה"ה עם לויתן: **מפני ריחו.** שמתוך שיש לו הבל וחמימות הרבה יוצא ריח ממנו: **למרקחה.** בכשמים כמו רוקח מרקחת (שמות ל) מתוך שהכשים רתחו גון עדן: **פנימי שנימים.** שנראים תפירות עמוקות ביס כתלמים של מחריסה: **אחריו.** כשאתה יחיר נתיב היס: **יאיר חוור נחיתנו.** מרוב המיס שמסרו: **סוכה.** היינו מלמעלה גג ומרבע דפנות מרבע רומות. לל היינו סיכוך בלא מחיצות: **ומקשרנו.** היינו דבר מועט שקושרו לתוך בלוחו כמין קמיע: **שמושיך.** חומותיך: **פליגי בה.** בחיים של חומות ירושלים שלא יהיו ממה יהיו חלו חיים שעתידים להיות: **דין ודין.** כדברי זה וכדברי זה והיינו כדכול משסה ויספה תנחה. ותע"פ שמקרא זה קדם לבני ר' חייא טובא יש לומר שכך נתנבא יחעיה שכדברי כל המפרשים עתידה להתנות: **ותוקף עשר.** של רומח ברוס עשריס. והיינו מקדח לשון קודח שחוקק בהם ומשמע נמי חלן טובה שמחילה בהם קודחת כמו קודחני חם (יחעיה נ): **תקדח.** קרבונקל"ח בלע"ז ובתרגום יונתן חלני גומרח: **כציעתא דלוילתא.** בילת עוף קטן שהמו תחליל: **קוממיות.** שתי קומות. שני ממ"ן דרים: **כשתי קומות של אדם הראשון.** שמיעטו עד ק' אמה בחסכת חגיגה (דף יב.): **הסילו.** של בית שני שהיה רוס מאה אמה ולפי קומתן[ט] גריך שעריס גבוהים. וקשיא לר' יוחנן דאמר רוס עשריס: **לכווי דכי ויקא.** לחלוות העשויין לחויר והיינו שעריך דקרא חלוות החומה: **ענן יומם.** אחד ושבע ג' ונוגה ג' אש ד' להבה ה' כי על כל כבוד ו' חופה ז'. וע"ג כי על כל כבוד היינו מן החשבון אבל וחוכה תהיה לכל יומם דחמיך ליה לפיחיה דהאי קרא הוא השביעי והאי על כל כבוד לכדחפרשי' בחמוך אחת: **שעיניו גרות.** שלא להחגוחו מנוקטיו: **נגוה.** חופחו של קטן מחופחו של חביהו הגדול ממנו: **שבאותו הדור.** שרחו משה ויהושע: **אוי נה לאותה בושה.** שבזמן חועט נחמעט הכבוד כל כך שהרי יהושע היה נביא ומלך כמשה ולא יכול להגיע לכבודו: **בעדן גן אלהים חייה.** בחירס מלך צור כחיב. וכי בבור אחה להיות בחשה הרחשון שהיה בגן עדן והיו לו כל החופות הללו חודס פטדה וגו' על זהב הרי עשר. אבל כל אבן יקרה לא חשיב לכולל ואח"כ מפרש אחי כל אבן יקרה דחמרן חודס פטדה וגו': **וזהב ח"ר יוחנן וגרוע שבכולן זהב וגרוע** [וזהב] שבכולן זהב]. מכלל דאשובין יותר מדאי: **כך נאספלנה.** כשבראתי עולמי שאתה עתיד למרוד ועושה עצמך אלוה. ובראתי בארם נקבים נקבים. שמוציא רעי. כדכד. אבן טובה וכן שמה, שנשותיך. חלוות שהשמש זורח בהם, כמו (תהלים פד) שמש ומגן הייתי שמש ומגן (סנהדרין ק.) לו: **לאבני אקדח.** שהקב"ה מוקקן כשהקדח עד שמוקק בהם עבר כיוס עשריס (סנהדרין ק.). **גל של עצמות.** שמת, דלמה שמת נעשה גל של עצמות (שם) לו: כמת שנקבר בארבי ונפל מזמן סנחה (שבת לד.).

קניגיא עם לויתן שנאמר [1]ההמשוך לויתן בחכה ובחבל תשקיע לשונו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר [2]העושו יגש חרבו כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן בשעה שלויתן רעב מוציא הבל מפיו ומרתיח כל מימות שבמצולה שנאמר [3]ירתיח כסיר מצולה ואלמלא מכנים ראשו לגן עדן אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר [3]ים ישים כמרקחה ובשעה שצמא עושה תלמים תלמים בים שנאמר [4]אחריו יאיר נתיב אמר רב אחא בר יעקב אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעים שנה שנאמר [4]יחשוב תהום לשיבה [5]ואין שיבה פחותה משבעים אמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן שנאמר [5]יכרו עליו חברים ואין כרה אלא סעודה שנאמר [6]ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו ואין חברים אלא תלמידי חכמים שנאמר [7]היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והשאר מחלקין אותו ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים שנאמר [5]יחצוהו בין כנענים ואין [5]כנענים אלא תגרים שנאמר [8]כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב ואי בעית אימא מהכא [9]אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן שנא' [10]התמלא בסוכות עורו וזכה לא זכה עושין לו [ט] צלצל שנאמר [10]ובצלצל דגים ראשו זכה עושין לו צלצל לא זכה עושין לו ענק שנאמר [11]וענקים לגרגרותיך זכה עושין לו ענק לא זכה עושין לו קמיע שנאמר [12]ותקשרנו לנערותיך והשאר פורסו הקב"ה על חומות ירושלים וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו שנאמר [13]והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך: [14]ושמתי כדכד שמשותיך א"ר שמואל בר נחמני פליגי תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל ואמרי לה תרי אמוראי במערבא ומאן אינון יהודה וחזקיה בני רבי חייא חד אמר שוהם וחד אמר ישפה אמר להו הקב"ה להוי כדין וכדין [14]ושעריך לאבני אקדח כי הא [7]דיתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים לגלג עליו אותו תלמיד השתא כביעתא דציצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימים הפליגה ספינתו בים חזא מלאכי השרת דיתבי וקא מינסרי אבנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל' וחקוק בהן עשר ברוס עשרים אמר להו הני למאן אמרו ליה שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי אמר לו ריקא אלמלא [ס](לא) ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה [ו]נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות מיתיבי [15]ואולך אתכם קוממיות רבי מאיר אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר מאה אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר [16]אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל כי קאמר ר' יוחנן לכווי דבי זיקא ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק שנאמר [17]וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חופה מלמד שכל אחד ואחד עושה לו הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו עשן בחופה למה אמר רבי חנינא שכל מי שעיניו צרות בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאות עיניו עשן לעולם הבא ואש בחופה למה אמר רבי חנינא מלמד שכל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה כיוצא בדבר אתה אומר [18]ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה אמר רבי חמא [ו](בר) חנינא עשר חופות עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן שנאמר [19]בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה וגו' מר זוטרא אמר אחת עשרה שנאמר כל אבן יקרה אמר רבי יוחנן וגרוע שבכולן זהב דקא חשיב ליה לבסוף מאי [19]מלאכת תופיך ונקביך בך אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקדוש ברוך הוא לחירם מלך צור בך נסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם ואיכא דאמרי הכי קאמר בך נסתכלתי ונקנסתי

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע. ומליהו אמר להן כדאמר פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מג.) לאו מליהו אמריכו: **חד אמר ישפה וחד אמר שהם ואמר הקב"ה בדין ובדין.** ר"ת ל"ג לה ותיש (סנהדרין ק.) לו: **לאבני אקדח.** (סוטה י.). כדגלי ומפרשי דקאי אכתוב לעיל הגני מרגיע בפוך בפניך ויסקתיך בספיריים פירוש כדין ובדין היינו פוך וספיר לעיל יהיו שמושתיך וכן מוכח בפסיקתא דמפרש מאי כלכד רבי אבא אמר כדין וכדין ותסס לא מיירי מלא מלא ודאי מלא מלא כדכתיב לעיל: טפח

המשך בעמוד הבא

תורה אור השלם

1 תִּמְשֹׁךְ לִוְיָתָן בְּחַכָּה וּבְחֶבֶל תַּשְׁקִיעַ לְשֹׁנוֹ:
איוב מ כה

2 הוֹא רֵאשִׁית דַּרְכֵי אֵל הֶעָשׂוּ יִגַּשׁ חַרְבּוֹ:
איוב מ יט

3 יֶרְתִּיחַ כַּסִּיר מְצוּלָה יָם יָשִׂים כַּמֶּרְקָחָה:
איוב מא כג

4 אַחֲרָיו יָאִיר נָתִיב יַחְשֹׁב תְּהוֹם לְשֵׂיבָה:
איוב מא כד

5 יִכְרוּ עָלָיו חֲבָרִים יֶחֱצוּהוּ בֵּין כְּנַעֲנִים: איוב ה ל

6 וַיִּכְרֶה לָהֶם בּוֹרָה גְּדוֹלָה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיְשַׂלַּח לוֹ אֲדֹנָיהֶם וְלֹא יִסְפּוּ עוֹד גְּדוּדֵי אֲרָם לָבוֹא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:
מלכים ב ו כג

7 הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעִינִי:
שיר השירים ח יג

8 כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה לָעֲשֹׁק אָהֵב: הושע יב ח

9 מֵי יָעַץ זֹאת עַל צֹר הַמַּעֲטִירָה אֲשֶׁר סֹחֲרֶיהָ שָׂרִים כְּנַעֲנֶיהָ נִכְבְּדֵי אָרֶץ: ישעיהו כג ח

10 הֲתָמְלֵא בְשָׂכוֹת עוֹרוֹ וּבְצַלְצַל דָּגִים רֹאשׁוֹ:
איוב מ לא

11 כִּי לִוְיָת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ:
משלי א ט

12 הִתְשַׂחֵק בּוֹ כִּצְפּוֹר וְתִקְשְׁרֶנּוּ לְנַעֲרוֹתֶיךָ:
איוב מ כט

13 וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרֵךְ וּמְלָכִים לְנֹגַהּ זָרְחֵךְ:
ישעיהו ס ג

14 וְשַׂמְתִּי כַדְכֹד שִׁמְשֹׁתָיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ לְאַבְנֵי אֶקְדָּח וְכָל גְּבוּלֵךְ לְאַבְנֵי חֵפֶץ:
ישעיהו נד יב

15 אֲנִי יְיָ אֲלַהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהְיוֹת לָהֶם עֲבָדִים וְאֶשְׁבֹּר מֹטוֹת עֻלְּכֶם וְאוֹלֵךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוּת:
ויקרא כו יג

16 אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִנְטָעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל: תהלים קמד יב

17 וּבָרָא יְיָ עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן וְנֹגַהּ אֵשׁ לֶהָבָה לָיְלָה כִּי עַל כָּל כָּבוֹד חֻפָּה:
ישעיהו ד ה

18 וְנָתַתָּה מֵהוֹדֵךְ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
במדבר כז כ

19 בְּעֵדֶן גַּן אֱלֹהִים הָיִיתָ כָּל אֶבֶן יְקָרָה מְסֻכָתְךָ אֹדֶם פִּטְדָה וְיָהֲלֹם תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיַשְׁפֵּה סַפִּיר נֹפֶךְ וּבָרְקַת וַיְזָהָב מַלֲאכֶת תֻּפֶּיךָ וְנִקְבֶּיךָ בְּךָ בְּיוֹם הִבָּרְאֲךָ כוֹנָנוּ:
יחזקאל כח יג

הגהות הב"ח

(ה) גמ' התמלא בשוכות וכו': (ט) שם לא זכה עושין לו צל שנתמר:

לעזי רש"י

קרבונקל"א. אקדח (אבן יקרה).

רבינו גרשום

קניגא. מלחמה: שנאמר התמשוך לויתן בחכה. כלומר כך אמר לו הקב"ה לאיוב וכי אתה יכול למשוך לויתן בחכה: ובחבל תשקיע לשונו. כמו שעשה ע"י מלאכי: כמרקחה. דבר שמריח: עושה תלמים בים. כשהוא שותה מכאן התלם גדול מצד אחר שאינו שותה: שנאמר ואחריו יאיר נתיב. כלומר נראה נתיב של ים שהוא שותה: צלצל. צל מעל ראשן: עושין לו קמיע. דבר הנקשר ותלוי על צוואר: אמר להן הקב"ה כדין וכדין. להכי איקרי כדכד כלומר כדברי זה וזה משוהם וישפה יהיו מתוקנים: וחוקק בהן עשר של רוחב ברום עשרים. כדי שיכנסו ויצאו באותה חקיקה כמו שעושין בפתה והכי משמע ליה עכשיו: כביעתא דציצלא. כביצה של עוף [קטן] (שדומה לימה): קוממיות כשתי קומות. כשתי קומות של אדם הראשון שמיעטו הקב"ה עד מאה אמה. אלמא דכנגד קומתן צריך להם פתח שיצאו ויכנסו בזקיפה וקשיא לר' יוחנן דאמר לעיל חקק בהן עשר ברום עשרים ותו לא. ומשני כי אמר ר' יוחנן ברום עשרים לכווי דבי זיקא. כלומר לחלונות קאמר שתהא הרוח מנשבת בהן: ענן יומם א' ועשן ב' ונגה ג' אש ד' להבה ה' כי על כל כבוד ו' חופה ז': אוי לה לאותה בושה. שיהיה לו לאותו הנגרע מחבירו שלפי שחטא ילקה: אוי לה לאותה בושה. שנגרע יהושע ממשה: אודם א' פטדה ב' ויהלום ג' תרשיש ד' שהם ה' וישפה ו' ספיר ז' נפך ח' וברקת ט' וזהב י': בך נסתכלתי. כשבראתי עולמי שאתה עתיד למרוד ועושה עצמך אלוה. ובראתי בארם נקבים נקבים. שמוציא רעי.